

บทที่ 11

การใช้ภาษาในการพูด

การพูดเป็นวิธีการสื่อสารที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากต่อชีวิตมนุษย์ คนที่ใช้ภาษาพูดได้ดี มีประสิทธิภาพในการพูด ย่อมจะประสบความสำเร็จในการติดต่อสื่อสารนี้ ไม่ว่าจะเป็นการพูดระหว่างบุคคล หรือการพูดต่อหน้าสาธารณชน

ภาษาพูด คือภาษาที่ต้องใช้เสียง ประกอบด้วยลีลาและท่าทาง ภาษาพูดธรรมดาโดยทั่วไปถือว่าเป็นภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจ เพียงแต่พูดให้ได้รับความ ใจวรรคตอนในการพูดให้ถูกต้อง ก็สื่อสารกันได้ผลแล้ว แต่ตามความเป็นจริงแล้ว ภาษาพูดเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและจะต้องใช้อย่างระมัดระวัง เพราะปัจจุบันนี้ การพูด เป็นการสื่อสารที่ทวีความสำคัญมากขึ้น เพราะโลกเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว มนุษย์เราสามารถสื่อสารผ่านอุปกรณ์ต่าง ๆ โดยไม่ต้องพูดจากันแบบเผชิญหน้ากันก็ได้ อุปกรณ์เหล่านี้ก็คือ โทรศัพท์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ แถบบันทึกเสียง วิดิทัศน์ เป็นต้น ภาษาที่ใช้พูดจึงมีความสำคัญ

ความแตกต่างระหว่างภาษาพูดกับภาษาเขียน

สมทรง บุรุษพัฒน์ (2537, 2-3) กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างภาษาพูดกับภาษาเขียนไว้ดังนี้

1. วากยสัมพันธ์ (ความเกี่ยวข้องของคำในประโยค) ของภาษาพูดจะมีโครงสร้างที่สมบูรณ์น้อยกว่าภาษาเขียน เช่น มีประโยคที่มีโครงสร้างไม่สมบูรณ์เป็นจำนวนมาก มักจะเป็นวลีที่ติดต่อกัน จะมีการใช้ประโยคความรองน้อยกว่าภาษาเขียน

2. ภาษาเขียนมักจะมีการใช้คำหรือสำนวนที่แบ่งข้อความออกเป็นตอน ๆ เช่น *อันดับแรก สิ่งที่สำคัญคือ สรุปว่า* เป็นต้น

3. ภาษาเขียนมักจะมีโครงสร้าง ประธาน และภาคแสดง (subject-predicate form) ในขณะที่ภาษาพูดมักจะเริ่มต้นด้วยโครงสร้างที่ประกอบด้วยหัวข้อและความเห็น (topic-comment structure) เช่น

กะทะนั้น ต้องตั้งไฟให้ร้อนก่อน
topic + comment

4. ภาษาพูดจะเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมที่พูดนั้น (immediate environment) เช่น คนสองคนกำลังเดินผ่านร้านก๋วยเตี๋ยวแห่งหนึ่ง คนคนหนึ่งก็พูดขึ้นว่า *ร้านนี้ก๋วยเตี๋ยวอร่อย* การที่ผู้ฟังจะตีความว่า *ร้านนี้* คือร้านไหนก็ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่พูดนั้น ในกรณีที่คนทั้งสองไม่ได้เดินผ่านร้านก๋วยเตี๋ยว แต่กำลังนั่งคุยกันอยู่ในบ้าน ถ้าคนคนหนึ่งพูดว่า *ร้านนี้ก๋วยเตี๋ยวอร่อย* นะ อีกคนก็จะตีความไม่ได้ว่า *ร้านนี้* คือร้านไหน

5. ภาษาพูดอาจมีการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงข้อความที่พูดในขณะที่กำลังพูดได้ เช่น *ฉันไม่ชอบเด็กชน เด็กที่อยู่ไม่นิ่งนะ*

6. ภาษาพูดมักจะมีคำแทรก (fillers) เช่น *แบบว่า รู้ไม๊ ที่นี้*

คุณสมบัติของผู้ใช้ภาษา

ภาษาพูดที่ดี คือภาษาที่แสดงความคิดได้แจ่มแจ้งชัดเจนทุกขั้นตอนของการพูด ถึงแม้ว่าการพูดจะไม่ค่อยเคร่งครัดในระเบียบและกฎเกณฑ์ของภาษาเท่าไรนัก ผู้ใช้ภาษาก็ควรจะระมัดระวังใช้ภาษาพูดให้ถูกต้อง โดยคำนึงถึงความรู้ด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. **ความรู้ในเรื่องหลักภาษา** ผู้ใช้ภาษาพูดควรมีความรู้พอสมควรในด้านการสร้างประโยค การใช้ถ้อยคำ ความหมายของคำ และรู้จักเลือกใช้ภาษาที่แสดงอารมณ์ ความรู้สึก ภาษาจะเป็นเครื่องแสดงให้เห็นสติปัญญา การศึกษา ความรู้ และความสามารถของแต่ละบุคคล

การพูดมีเวลาจำกัด ดังนั้นการใช้ภาษาก็ควรจะสั้น กระชับรัด กั้นความ และพูดได้ประทับใจผู้ฟัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพูดในที่สาธารณะ ผู้พูดจะต้องระมัดระวังเรื่องการใช้ถ้อยคำให้มากเป็นพิเศษ เพราะลักษณะของภาษาไทยนั้นมีปัจจัยที่จะทำให้เกิดความผิดพลาดอย่างง่ายดายอยู่มาก บางครั้งก็ต้องอาศัยข้อความแวดล้อมหรือบริบทมาช่วยทำให้เข้าใจได้อย่างแจ่มแจ้ง การใช้ภาษาในการพูดจึงเป็นเรื่องที่สำคัญและควรเอาใจใส่

2. **ความรู้ในเรื่องการใช้ภาษาให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม** การใช้ภาษาในสังคมไทยมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมด้วย ทั้งนี้เพราะชาติไทยเราเป็นชาติที่มีวัฒนธรรมสูงมาตั้งแต่สมัยโบราณ การใช้ภาษาพูดของเราทำให้มองเห็นความสอดคล้องกับวัฒนธรรม เช่นการพูดกับบุคคลที่มีอาวุโส คนไทยนิยมใช้คำสรรพนามแทนบุคคลที่อาวุโสกว่าในลักษณะที่ยกย่อง คือเรียกว่าพี่ ป้า ลุง ยาย ฯลฯ ถ้าบุคคลนั้นอายุน้อยกว่า ก็เรียกว่า น้อง ส่วนภาษาพูดที่ใช้กับบุคคลบางคนหรือบางกลุ่ม ก็จะมีการกำหนดภาษาให้ใช้อย่างเหมาะสมถูกต้อง เช่น คำพูดที่ใช้กับ

พระมหากษัตริย์ ใช้กับพระราชวงศ์ ใช้กับพระภิกษุ ทำให้เกิดมีถ้อยคำกลุ่มหนึ่งขึ้นมาในการใช้ภาษาไทย เรียกว่าคำราชาศัพท์และคำสุภาพ ซึ่งเป็นเรื่องของวัฒนธรรมในการใช้ภาษานั้นเอง

องค์ประกอบที่ทำให้เกิดวัฒนธรรมในการใช้ภาษาพูด

ผู้ใช้ภาษาพูดจะต้องใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมกับบุคคล โอกาส สถานที่ ฯลฯ ซึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่อไปนี้

1. เพศ การใช้ภาษาพูดของเพศหญิงและเพศชายจะต่างกัน บางครั้งซึ่งทำให้แยกเพศได้ชัดเจน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำสรรพนาม	เพศชายใช้ <i>ผม กระผม</i> เพศหญิงใช้ <i>ฉัน คิฉัน</i>
คำลงท้าย	เพศชายใช้ <i>ครับ ครับผม ขอรับ</i> เพศหญิงใช้ <i>ค่ะ เข้าค่ะ อะ</i>
คำขานรับ	เพศชายใช้ <i>ครับ ครับผม ขอรับ</i> เพศหญิงใช้ <i>ค่ะ</i>

นอกจากนี้ เพศชายยังมักใช้คำพูดที่แสดงถึงความเป็นผู้ชาย ซึ่งเป็นคำสั้น ๆ มีลักษณะแข็งกร้าว หรือห้วน โผงผาง ส่วนเพศหญิงมักใช้คำพูดที่นุ่มนวล อ่อนไหว อ่อนหวานกว่า และมีลักษณะจุกจิกกว่า คำบางคำก็แสดงลักษณะที่แบ่งแยกเพศชัดเจน เช่น หล่อ บิ๊กบีน องอาจ ถ่าสั้น เป็นคำที่ใช้กับเพศชาย ส่วนคำเช่น อรชร อ้อนแอ้น อวบ สะบัดสะบั้ง เป็นคำที่ใช้กับเพศหญิง เป็นต้น

2. วัย การใช้ภาษาพูดของคนต่างวัยกันย่อมจะไม่เหมือนกัน เด็กใช้ภาษาพูดที่แตกต่างจากผู้ใหญ่ และรู้จักถ้อยคำในการพูดน้อยกว่าผู้ใหญ่ การใช้ภาษาของผู้ที่มีประสบการณ์ต่างกันย่อมไม่เหมือนกัน ผู้ที่อายุน้อยกว่าย่อมใช้ภาษาที่แสดงความเคารพนับถือผู้ที่อาวุโสกว่า เช่น ใช้สรรพนามแทนตัวเองว่าหนู กระผม คิฉัน แต่จะใช้สรรพนามอีกอย่างหนึ่งกับคนในวัยเดียวกัน เช่น เรา ฉัน ผม ส่วนคนที่เป็นผู้ใหญ่เวลาพูดกับเด็ก ก็จะใช้สรรพนามอีกอย่างหนึ่ง เช่น อาจใช้คำแทนตัวเองว่าฉัน พี่ ลุง ป้า อา เป็นต้น

3. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การสื่อสารจะประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาพูดจากัน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลย่อมทำให้ลักษณะของการใช้ภาษาพูดต่างกันไปด้วย ผู้ที่ใกล้ชิดกันสนิทสนมกันมาก จะใช้ภาษาพูดแตกต่างไปจากคนที่เพิ่งรู้จักกัน บุคคลเหล่านี้มีทั้งคน

ที่เป็นญาติพี่น้องกัน สามิภรรยา เพื่อนฝูง พ่อแม่ ลูก ฯลฯ อย่างไรก็ตาม การสื่อสารระหว่างบุคคลนี้ก็ขึ้นอยู่กับโอกาสและสถานที่ด้วย เช่นคนที่ เป็นเพื่อนสนิทกัน สามารถใช้คำสรรพนามแทนตัวได้อย่างสนิทสนม เช่น กู มึง ข้า เอ็ง ลื้อ อ้าว ก็ควรใช้พูดในโอกาสที่เป็นส่วนตัวเท่านั้น ไม่ควรใช้พูดต่อหน้าคนที่ไม่รู้จัก หรือในสถานที่ที่มีการประชุม หรือในที่ชุมนุมชน เพราะเป็นเรื่องที่ไม่สมควร

4. **โอกาสและสถานที่** ในการสื่อสารกับบุคคลไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่หรือกับคนเพียงคนเดียว เราจะใช้ภาษาพูดที่ต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับโอกาสและสถานที่ที่เป็นสำคัญ เช่นการสื่อสารกับบุคคลกลุ่มใหญ่ในงานเลี้ยงสังสรรค์ ย่อมใช้ภาษาพูดต่างกับการสื่อสารกับบุคคลกลุ่มใหญ่ในห้องประชุมขณะที่มีการประชุม นอกจากนี้ก็มีการพูดจากันในที่ทำงาน ที่บ้าน ที่ตลาด ที่ร้านขายของ ช้างถนน ที่โรงพยาบาลนตร์ ฯลฯ ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าการพูดนั้นพูดในโอกาสที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ

สถานการณ์ในการพูดก็เป็นสื่อที่ทำให้การใช้ภาษาพูดต่างกันเช่นเดียวกัน สถานการณ์การมาพบกันโดยบังเอิญ ย่อมไม่เหมือนกับสถานการณ์การนัดหมายมาพบกันเพื่อพูดเรื่องกิจธุระกัน การสนทนากันในบ้าน ย่อมต่างจากการสนทนากันในตลาด การพูดจึงขึ้นอยู่กับโอกาสและสถานที่ด้วย

5. **อาชีพ** บุคคลแต่ละคนมีอาชีพต่างกัน บางอาชีพจะมีภาษาเฉพาะที่รู้จักกันอยู่ในวงการนั้น เช่น ภาษาของแพทย์ ภาษาของนักกฎหมาย ภาษาของนักวิทยาศาสตร์ นักธุรกิจ นักการศึกษา ฯลฯ ภาษาเฉพาะเหล่านี้ถ้านำไปใช้ในอวงกร อาจจะทำให้ผู้รับสารไม่เข้าใจก็ได้ แต่ในการพูดนั้นหากจำเป็นต้องใช้ภาษาเหล่านี้ ผู้พูดก็สามารถอธิบายให้ชัดเจนได้

6. **สถานภาพทางสังคม** บุคคลแต่ละคนจะมีสถานภาพทางสังคมต่างกัน เพราะตำแหน่งหน้าที่การงานไม่เหมือนกัน นอกจากนี้ก็ยังมีคุณวุฒิและชาติวุฒิต่างกัน ซึ่งก็ทำให้การใช้ภาษาของแต่ละบุคคลต่างกันไปด้วย เช่นผู้ที่มีสถานภาพนักเรียน นักศึกษา เวลาที่พูดกับครูอาจารย์ ก็มักจะต้องใช้คำสรรพนามแทนตัวเองว่าหนู หรือดิฉัน หรือผม ครูอาจารย์ก็มักใช้คำบอกอาชีพของตนแทนตัวเอง สถานภาพที่ต่างกันจะทำให้การใช้ภาษาพูดต่างกัน

7. **เนื้อหาในการพูด** ลักษณะของเนื้อหาที่เป็นเรื่องที่สำคัญอยู่ไม่น้อย เนื้อหาที่เป็นเรื่องส่วนตัว เวลาที่นำมาสื่อสาร ย่อมต้องใช้ภาษาระดับที่เป็นกันเอง ไม่ใช่ภาษาระดับสูงหรือระดับที่เป็นแบบแผน นอกจากเรานำภาษาระดับสูงนั้นมาพูดในลักษณะประชดประชัน ส่วนเนื้อหาที่

เป็นทางการหรือกึ่งทางการ เวลาสื่อสารก็ต้องใช้ภาษาที่เป็นทางการ แต่ถ้าเป็นการสนทนากันในระหว่างบุคคลที่คุ้นเคยกัน ก็สามารถใช้ภาษาได้ทุกระดับ

หลักในการใช้ภาษาในการพูดให้ได้ผลดี

ดร.นิพนธ์ ศศิธร กล่าวว่า ในการร้อยกรองถ้อยคำเป็นสำนวนในการพูดนั้น มีข้อควรพิจารณาอยู่หลายประการ คือ (นิพนธ์ ศศิธร 2524, 169)

1. ภาษาที่ใช้ต้องให้เหมาะที่จะใช้พูดโดยตรง เป็นภาษาที่มุ่งจะให้ได้ยินไม่ใช่ให้อ่าน
2. ภาษาที่ใช้ต้องเหมาะสมกับบุคลิกภาพของผู้พูด ผู้ฟัง และโอกาส
3. ภาษาที่ใช้ต้องมีความชัดเจน
4. ภาษาที่ใช้ต้องสมเหตุสมผล
5. ภาษาที่ใช้ต้องมีชีวิตชีวาและกินใจ
6. ภาษาที่ใช้ต้องมีคำต่อ วลีเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับการพูดมากพอ
7. ภาษาที่ใช้ต้องร้อยกรองเป็นประโยคที่ชัดเจนและหลากหลาย
8. ภาษาที่ใช้จะต้องเหมาะกับการพูด

สรุปใจความได้ดังนี้ (2524, 169-172)

1. ภาษาที่ใช้ต้องให้เหมาะที่จะใช้พูดโดยตรง เป็นภาษาที่มุ่งจะให้ได้ยินไม่ใช่ให้อ่าน ภาษาที่มุ่งให้ได้ยินอย่างดี คือภาษาพูดที่มีลักษณะเป็นกันเอง และใช้ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังในขณะนั้นโดยตรง เนื่องจากผู้พูดมีความใกล้ชิดกับผู้ฟังมาก การพูดเป็นเหมือนการสนทนาโดยตรงระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง จึงต้องใช้ภาษาพูดที่ชัดเจน เข้าใจได้ทันที หากใช้คำที่ผู้ฟังไม่คุ้นเคยมากเกินไป คนฟังอาจจะติดตามเรื่องได้ไม่ตลอด จึงควรใช้ประโยคสั้น ๆ ง่าย ๆ มากที่สุด และกล่าวประโยคหรือใจความสำคัญซ้ำ หรือย้ำให้เกิดความเข้าใจแจ่มแจ้งอยู่เสมอ

2. ภาษาที่ใช้ต้องเหมาะสมกับบุคลิกภาพของผู้พูด ผู้ฟัง และโอกาส คือต้องเลือกใช้ถ้อยคำให้เหมาะกับตัวผู้พูดเอง ไม่ควรเลียนสำนวนของนักพูดที่มีชื่อเสียง เพราะนักพูดแต่ละคนต่างก็มีสำนวนเป็นของตนเอง ยกเว้นแต่จะใช้เป็นแนวทางในการฝึกฝนตนเอง ส่วนในเรื่องที่เกี่ยวกับผู้ฟังนั้นให้วิเคราะห์ทัศนคติและความสนใจของผู้ฟัง เพื่อประโยชน์ในการเลือกใช้ศัพท์แสงสำนวน ตัวอย่าง ฯลฯ ว่าควรจะมีมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ควรคำนึงถึงโอกาสในการพูดด้วยว่าเป็นทางการมากน้อยเพียงใด

3. ภาษาที่ใช้ต้องชัดเจนแจ่มแจ้ง ภาษาพูดที่ชัดเจนแจ่มแจ้งจะช่วยให้เข้าใจเรื่องราวได้อย่างต่อเนื่อง ภาษาที่ชัดเจนแจ่มแจ้งในที่นี้คือ ภาษาที่มีความหมายแน่นอนในตัวเอง ไม่มีเงื่อนไขหรือ

ตีความหมายได้หลายทาง เป็นคำง่าย ๆ ไม่มีศัพท์พิเศษมากมายเกินความเข้าใจของคนฟัง ไม่ใช่ภาษาที่สลับซับซ้อน และเป็นภาษาที่ทำให้เห็นภาพได้ คือจากความไม่มีตัวตนให้เห็นเป็นตัวตนที่ชัดเจน

เรื่องของความแจ่มแจ้งชัดเจนของภาษานี้ จะได้กล่าวถึงอย่างละเอียดในโอกาสต่อไป

4. **ภาษาที่ใช้ต้องสมเหตุสมผลไม่มีอารมณ์ลำเอียง** ในการใช้ภาษาควรใช้ให้มีความหมายในตัวของมันเอง ไม่ควรใช้ภาษาที่บ่งบอกถึงอารมณ์ลำเอียง เช่น คำกล่าวหา คำประชด และคำเปรียบเปรย เป็นต้น ตัวอย่างคือ เรียกผู้มีตำแหน่งสำคัญในราชการว่า พวกศักดินา เรียกพวกที่ไม่ชอบความเปลี่ยนแปลงว่า พวกไดโนเสาร์ พวกถอยหลังเข้าคลอง ฯลฯ ภาษาพวกนี้เป็นภาษาที่ไม่มีเหตุผล ผู้ฟังฟังแล้วอาจจะเกิดความรู้สึกไม่ได้

5. **ภาษาที่ใช้ต้องมีชีวิตชีวาและกินใจ** การใช้ภาษานอกจากจะต้องให้ชัดเจนเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจแล้ว ยังควรใช้ภาษาที่มีชีวิตชีวาเพื่อก่อให้เกิดความสนใจและประทับใจด้วย ภาษาแบบนี้คือถ้อยคำสำนวนที่ทำให้ผู้ฟังเกิดจินตนาการ ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะอาศัยสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ต่าง ๆ ภาษาที่มีชีวิตชีวาอาจประกอบด้วย ภาพพจน์ อุปมาอุปไมย ฯลฯ ได้เช่นกัน

6. **ภาษาที่ใช้ต้องมีคำต่อและวลีเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับการพูด** ตามปกติภาษาพูดจะมีคำต่อและวลีเชื่อมมากกว่าภาษาเขียน เพื่อทำให้เกิดความต่อเนื่องไม่ขาดสาย เช่น คำว่า ทีนี้ แล้วก็ อึ้ง ในเวลาเดียวกัน ตรงกันข้าม... นอกจากนี้ ยิ่งกว่านั้น ฯลฯ

7. **ภาษาที่ใช้ต้องเรียบเรียงเป็นประโยคที่ชัดเจนและหลากหลาย** ในการพูด นักพูดมักจะมีโอกาสเรียบเรียงประโยคเพียงครั้งเดียว โดยเฉพาะการพูดโดยฉับพลัน ดังนั้นจึงมีโอกาสมากที่จะผูกประโยคสับสน ผิดไวยากรณ์ หรือไม่หลากหลายพอทำให้ประโยคมีลักษณะเหมือนกันจนรู้สึกจำเจ นักพูดควรใช้วิธีผูกประโยคสั้น ๆ และใช้ประโยคยาว ๆ บ้างในบางครั้ง นอกจากนี้ยังควรผูกประโยคหลาย ๆ แบบและใช้ประโยคแปลก ๆ บ้าง เพื่อไม่ให้จำเจจนน่าเบื่อ

8. **ภาษาที่ใช้จะต้องเหมาะสมกับการพูด** ภาษาพูดกับภาษาเขียนมีส่วนที่ผิดเพี้ยนกันอยู่บ้าง ซึ่งนักพูดจะต้องใช้ความสังเกตความแตกต่างนี้ ข้อสำคัญคือภาษาพูดจะต้องมีลักษณะเป็นกันเอง มีชีวิตชีวา มีความประทับใจ และก่อให้เกิดความสนใจมากกว่าภาษาเขียน

ปัญหาในการใช้ภาษาพูด

การใช้ภาษาในการพูด ไม่ว่าจะเป็นการสนทนา หรือการพูดต่อหน้าสาธารณชน ย่อมจะเกิดปัญหาทั้งนั้น ปัญหานั้นเกิดจากตัวผู้พูดนั่นเอง คือในที่ที่ควรจะใช้ภาษาที่สุภาพเรียบร้อยเป็นทางการ ก็กลับไปใช้ภาษาแบบเดียวกับการสนทนาระหว่างเพื่อน ทำให้ผิดกาลเทศะไป นอกจากนี้

ก็มีข้อบกพร่องในการพูดคือ ไม่อาจพูดให้ผู้อื่นเข้าใจตามที่ตนคิดได้อย่างแจ่มแจ้งเท่าที่ควร คิดไว้อย่างหนึ่ง แต่กลับพูดอีกอย่างหนึ่ง พูดไม่ชัดเจน ผู้ฟังไม่ทราบว่าผู้พูดต้องการบอกกล่าวเรื่องอะไร ทำให้ผู้ฟังลำบาก หรือมีฉะนั้นก็พูดอธิบายหรือโต้แย้งอย่างไม่ตรงประเด็น เพราะขาดความรู้ ขาดประสบการณ์ ข้อบกพร่องเหล่านี้ไม่ใช่เรื่องของการพูดอย่างเดียว แต่เป็นเรื่องของการใช้ภาษาในการพูดด้วย

ปัญหาในการใช้ภาษาในการพูด แยกได้เป็นเรื่องใหญ่ ๆ 2 เรื่องดังนี้

1. การออกเสียง
2. การใช้ถ้อยคำ

การออกเสียง

การสื่อสารด้วยการพูดมีความสำคัญอยู่ที่การออกเสียงได้อย่างถูกต้อง ถึงแม้ว่าภาษาไทยเป็นภาษาของเราเอง เราพูดภาษาไทยเป็นมาตั้งแต่เป็นเด็ก แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าคนไทยทุกคนจะออกเสียงได้อย่างถูกต้อง หรือสามารถพูดได้ดี หรือใช้ภาษาพูดได้อย่างเหมาะสม สาเหตุที่พูดได้ไม่ดีนั้นก็อาจเป็นเพราะความไม่เอาใจใส่ ไม่เห็นความสำคัญ ขาดความระมัดระวัง ไม่สนใจฝึกฝน ความผิดพลาดเหล่านี้แม้จะเล็กน้อยก็จริง แต่ก็อาจกลายเป็นเรื่องใหญ่ได้

เสียงพูดที่เปล่งออกมามีจำนวนมากมาย เพราะคนเราสามารถออกเสียงได้อย่างไม่จำกัด แต่การสร้างตัวอักษรและเครื่องหมายต่าง ๆ ขึ้นมาแทนเสียงเหล่านี้ เพื่อใช้ในการเขียนเป็นเรื่องที่จำกัด ภาษาพูดจึงกว้างและหลากหลายกว่าภาษาเขียนมาก คนไทยก็มีภาษาพูดที่ใช้แตกต่างกันไปตามกลุ่มย่อย เช่น ภาษาถิ่นในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ส่วนภาษาภาคกลางก็นับว่าเป็นภาษาถิ่นได้ แต่เป็นภาษาถิ่นที่ใช้เป็นภาษาทางการทั่วไป และในจังหวัดต่าง ๆ ของแต่ละภาค ก็อาจจะพูดไม่เหมือนกัน ออกเสียงต่างกันไปอีก

การออกเสียงที่มีปัญหามากสำหรับภาษาไทยปัจจุบัน คือเสียง ร ที่เป็นเสียงพยัญชนะต้น และเสียง ร ล ว ที่เป็นเสียงควบกล้ำ การพูดอักษร ร ไม่ชัด เป็นปัญหาใหญ่ในการพูด ปัญหาการออกเสียง ร ไม่ชัดเจน อาจเกิดจากการพูดเร็วเกินไป ออกเสียงให้ชัดไม่ทัน หรือในที่นั้นจะต้องออกเสียง ร หลายครั้งหลายคำจนออกได้ไม่หมด แต่การออกเสียง ร กับ ล ให้ถูกต้องเป็นความจำเป็นในการรักษาแบบแผนและความหมายของคำ เพราะถ้าหากเราออกเสียงคำที่ใช้ ร กับ ล เป็นพยัญชนะต้น ประสมกับสระเดียวกัน และถ้อยคำที่แวดล้อมไม่อาจจะบอกความหมายได้ชัดเจนแล้ว จะทำให้ผู้ฟังเข้าใจผิดได้ ตัวอย่างเช่น

เขาเป็นคนรักของฉัน ความหมายคือ เขาเป็นคนที่มีความสัมพันธ์แบบคนรักกับฉัน

เขาเป็นคนรักของฉัน ความหมายคือ เขาเป็นคนที่ขโมยของของฉัน

เขาชอบเรียนวิธีสอนของฉัน ความหมายคือ เขาเป็นนักเรียน ชอบเรียนกับฉันซึ่งเป็นครู
 เขาชอบเรียนวิธีสอนของฉัน ความหมายคือ เขาเป็นครู ฉันก็เป็นครู เขาเอาอย่างวิธีการ
 สอนของฉัน

นอกจากการออกเสียงไม่ถูกต้องแล้ว สิ่งที่พบมากก็คือ ความสับสนในการออกเสียง ร
 กับ ล คือผู้พูด (และบางครั้งก็ผู้เขียนด้วย) ออกเสียงสลับกัน เช่น

ถ้วยเดี่ยวรดหน้า	ออกเสียงเป็น	ถ้วยเดี่ยวลาดหน้า
คลาคล่า	ออกเสียงเป็น	คลาคร้า
ลอคหูลอดตา	ออกเสียงเป็น	รอคหูลอดตา
เล็กลา	ออกเสียงเป็น	เล็กรลา
ไล่เลีย	ออกเสียงเป็น	ไล่เรีย
ไล่เลีย	ออกเสียงเป็น	ไล่เรีย
ลครลาวาซอก	ออกเสียงเป็น	ลครลาวาซอก
กระตือรือร้น	ออกเสียงเป็น	กระตือรือล้น
ละล่ำละลัก	ออกเสียงเป็น	ระล่ำระลัก
ล่ำลา	ออกเสียงเป็น	ร่ำลา

ฯลฯ

สำหรับเรื่องนี้ ขอยกคำประพันธ์ของศาสตราจารย์ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (อ้างถึงใน เพียรศักดิ์
 ศรีทอง 2537, 109) มากล่าวไว้ดังนี้

เราตัว ร ขอเพรียกเรียกสหาย
 โปรคอย่าให้ ร ตายจากภาษา
 แม้สูญ ร ไทยระกำจำอุรา
 ลองคิดว่ามีแต่ ล ขอเขียนดู
 พระลามล็กสีดำน่าสงสัย
 ทศพัคตร์ลักไปทำไขหู
 เลาสืบลื้อนไปโลงเลียนเพียรฟังครู
 เลยไม่รู้เลื่องอะไรเพราะใจลอย

การออกเสียงที่มีปัญหาอีกประการหนึ่ง คือการออกเสียงควบกล้ำ หน่วยเสียงควบกล้ำใน
 ภาษาไทยมีดังนี้คือ

/กร/ เช่น กรอก กริ่ง กรอง

/ กล /	เช่น	กลอก กลิ้ง กลอง
/ ขร /	เช่น	ขริบ
/ ขล /	เช่น	ขลิบ
/ คร /	เช่น	ครอก ครอง ครั่ง
/ คล /	เช่น	คลอก คลอง คลั่ง
/ ตร /	เช่น	ตลอก ตรวจ
/ ปร /	เช่น	ปราบ ปรุ
/ ปล /	เช่น	ปลวก ปล่อง
/ ผล /	เช่น	ผลิ ผลุง
/ พร /	เช่น	พราย พรู
/ พล /	เช่น	พลาย พลู

เสียงควบกล้ำที่มาจากคำทับศัพท์ภาษาอื่น

/ ดร /	เช่น	ดราฟต์ (draft) ดรรัมเมเยอร์ (drum major)
/ ตร /	เช่น	ทรัสต์ (trust) ทรัมเป็ต (trumpet) ทรานซิสเตอร์ (transistor)
/ บร /	เช่น	บรีซ (breeze) แบรินด์ (brand)
/ บล /	เช่น	บล็อก (block)
/ ฟรี /	เช่น	ฟรี (free) ฟรุตสลัด (fruit salad)
/ ฟล /	เช่น	แฟลต (flat) ฟลุก (flake) ฟลอร์โชว์ (floor show)

นอกจากเสียง ร และ ล แล้ว ยังมีเสียง ว ที่ควบกล้ำกับพยัญชนะ ก ข และ ค ที่จะต้อง

ระวังออกเสียงให้ถูกต้อง ตัวอย่างเช่น

กวัก	มักออกเสียงผิดเป็น	ฝัก
กวาง	มักออกเสียงผิดเป็น	ฟาง
ไขว้เขว	มักออกเสียงผิดเป็น	ไฝฝ
ขวัญ	มักออกเสียงผิดเป็น	ฝั้น
ขวาก	มักออกเสียงผิดเป็น	ฝาก
ขวนขวาย	มักออกเสียงผิดเป็น	ฝนฝาย
ควาย	มักออกเสียงผิดเป็น	ฟาย
ควาน	มักออกเสียงผิดเป็น	ฟาน

คว่ำไขว่	มักออกเสียงผิดเป็น	ฟ้าไฟ
คว้นคำ	มักออกเสียงผิดเป็น	พันคำ

๗๑๑

การออกเสียงที่ผิดแบบอีกอย่างหนึ่งก็คือ เสียงสูงต่ำเพี้ยนไป เสียงพูดของคนเราบางครั้งจะไม่ตรงกับภาษาเขียน และการพูดของคนบางคนก็จะผิดไปจากคนอื่น ๆ พอมาเขียนเป็นภาษาเขียน ก็เขียนตามเสียงที่ตนเองพูดจนชิน เช่นคำว่า เขา ก็เขียนเป็นเค้า การออกเสียงแบบนี้มีมาก ดังตัวอย่าง

เขา	ออกเสียงเป็น	เค้า
ฉัน	ออกเสียงเป็น	ฉัน
ดิฉัน	ออกเสียงเป็น	ดิฉัน เคียน คั้น
เร็ว	ออกเสียงเป็น	เร็ว ร็ว
ลิบเอ็ด	ออกเสียงเป็น	ลิบเบ็ด
หนังสือ	ออกเสียงเป็น	นั้งสือ นั้งสือ
อย่างไร	ออกเสียงเป็น	ยังง
อย่างนั้น	ออกเสียงเป็น	ยังงั้น
ข้างนี้	ออกเสียงเป็น	คางนี้
ซี	ออกเสียงเป็น	เซ่
เอาซี	ออกเสียงเป็น	เอาเคะ
หนึ่ง สอง สาม	ออกเสียงเป็น	นึ่ง ส่อง ซ้า
หนวกหู	ออกเสียงเป็น	หนกหู
เสี่ย	ออกเสียงเป็น	ชะ
ภาษาไทย	ออกเสียงเป็น	ภาชะไทย
แยกคำสาตี	ออกเสียงเป็น	แยกคำชะตี
ไม่ใช่	ออกเสียงเป็น	ไมใช่
ไม่มี	ออกเสียงเป็น	ไมมี
สวัสดีคะ	ออกเสียงเป็น	สวัสดีคะ
ขอบคุณคะ	ออกเสียงเป็น	ขอบคุณคะ

๗๑๑

นอกจากการออกเสียงสูงต่ำเพี้ยนแล้ว	ก็ยังมีกรออกเสียงไม่เต็มเสียง	ไม่เต็มคำดังตัวอย่าง
มหาวิทยาลัย	ออกเสียงเป็น	มหา'ลัย
วันพฤหัสบดี	ออกเสียงเป็น	วันพระ'หัส
สนามหลวง	ออกเสียงเป็น	หนามหลวง
โรงพยาบาล	ออกเสียงเป็น	โร'งบาล
รัฐศาสตร์	ออกเสียงเป็น	รั'ดศา'ค

ฯลฯ

เรื่องของการออกเสียงให้ถูกต้องตามลักษณะของภาษาไทย เป็นเรื่องที่ฝึกได้ การออกเสียงให้ถูกต้องตามหลักภาษาไทยเป็นเรื่องที่ควรระมัดระวัง เพราะการออกเสียงผิดนั้นนอกจากจะทำให้เข้าใจความหมายผิดไปแล้ว ยังทำให้ความไพเราะของภาษาหมดไปด้วย การออกเสียงให้ชัดเจน ไม่พูดเร็วรัว ไม่พูดตัดคำ ลงเสียงหนักเบาให้ถูกต้อง ออกเสียงวรรณยุกต์ให้ถูกต้องตามภาษามาตรฐาน เป็นเรื่องที่สำคัญมาก

การใช้ถ้อยคำ

ในการพูดทุกครั้ง การใช้ถ้อยคำเป็นเรื่องที่สำคัญมาก หากผู้พูดต้องการใช้ภาษาพูดให้ดี จะต้องทราบก่อนว่า ตนเองต้องการพูดถึงอะไร ถึงแม้ว่าจะพูดได้ดีมาก มีบุคลิกภาพดี มีท่าทางที่ดึงดูดความสนใจ มีโสตทัศนอุปกรณ์ประกอบการพูด แต่สิ่งเหล่านี้จะไม่สำคัญเท่ากับสิ่งที่เราพูด

ภาษาในการพูดที่ดีคือภาษาที่ผู้พูดสื่อให้ผู้ฟังได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นถ้อยคำที่ชัดเจน สื่อความหมายได้ดี ถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งผู้ที่จะใช้ภาษาได้ดีนั้นจะต้องเป็นคนที่มีรู้จักสังเกต ขอบสะสมคำ และฝึกฝนการใช้ถ้อยคำอยู่เป็นประจำ

ปัจจุบันนี้มีคนจำนวนมากที่ชอบพูดตามสบาย ไม่ระมัดระวังในการใช้ถ้อยคำ บางครั้งก็ไม่คิด ไม่รอบคอบ เมื่อพูดแล้วก็ละให้ผู้ฟังตีความเอาเองว่า เนื้อความที่พูดไปนั้นคนพูดต้องการหมายความว่าอย่างไรกันแน่ ทำให้เกิดปัญหาว่าผู้ส่งสารต้องการสื่อสารอย่างหนึ่ง แต่ผู้รับสารเข้าใจไปอีกอย่างหนึ่ง ผู้ที่ตระหนักในความสำคัญของภาษา จึงควรสามารถใช้ภาษามาตรฐานซึ่งมีคุณสมบัติโดยทั่วไปคือ ความชัดเจน ความแม่นยำ ความกระชับรัดกุม และควรเป็นถ้อยคำที่สละสลวยด้วย เพื่อสื่อสารได้ตรงกับจุดประสงค์

เราทราบกันดีแล้วว่า การพูดบางครั้งแก้ไขไม่ได้ หรือแก้ไขไม่ทัน หรือคำพูดที่พูดออกไปแล้ว นำกลับคืนมาไม่ได้ ดังนั้นจึงควรระมัดระวังในการใช้ถ้อยคำที่พูด ซึ่งในการเลือกสรรถ้อยคำควรพิจารณาข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. การใช้ถ้อยคำที่ง่ายต่อการเข้าใจ ถ้อยคำที่ง่ายต่อการเข้าใจคือถ้อยคำที่สั้นตรงไปตรงมา ชัดเจนแจ่มแจ้ง นักพูดบางคนชอบใช้คำพูดที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความงุนงง เพราะเข้าใจว่าการพูดที่ใช้ถ้อยคำยากนั้นเป็นคำพูดของคนที่มีความรู้สูง ซึ่งเป็นความคิดที่ผิด ตามความเป็นจริงแล้ว นักพูดที่ดี คือนักพูดที่สามารถใช้ถ้อยคำที่เข้าใจได้ง่าย แต่มีความหมายลึกซึ้งกินใจ น่าประทับใจ

ถ้อยคำที่ใช้พูด ต้องเป็นถ้อยคำที่ชัดเจน เข้าใจได้ทันที ผู้พูดต้องตระหนักว่าในการพูดของเรานั้น หากผู้ฟังไม่เข้าใจ เขาไม่สามารถที่จะกลับไปทบทวนข้อความที่เขายังไม่เข้าใจได้ จึงต้องใช้ภาษาที่มีความหมายแน่นอน ไม่มีเงื่อนไขหรือตีความหมายได้หลายทาง คำที่ใช้เป็นคำที่รู้จักกันทั่วไป ผู้พูดไม่ควรใช้ศัพท์ยากโดยไม่จำเป็น ไม่ควรใช้คำที่คิดขึ้นใหม่ หรือคำที่เข้าใจกันในวงแคบ คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ ศัพท์เฉพาะ เพราะผู้ฟังจะไม่เข้าใจ หากจำเป็นต้องใช้คำเหล่านี้ก็ควรจะอธิบายให้ชัดเจน

การใช้คำยากเหล่านี้จะได้กล่าวถึงในรายละเอียดต่อไป

2. การใช้ถ้อยคำที่ถูกต้องและตรงตามความหมาย การใช้คำพูดแต่ละครั้ง ผู้พูดจะต้องเลือกใช้คำที่ถูกต้อง เพื่อไม่ให้เกิดการสื่อความหมายสับสน เพราะหากผู้พูดใช้คำผิดความหมายแล้วผู้ฟังอาจไม่เข้าใจในเรื่องที่พูด หรือเข้าใจผิดได้

คำในภาษาไทยมีจำนวนมากที่มีความหมายหลายอย่าง ทั้งความหมายตรง ความหมายโดยนัย ความหมายแฝง คำบางคำเมื่ออยู่ตามคำฟังจะมีความหมายอย่างหนึ่ง แต่พอนำไปเข้าประโยคก็จะมีอีกความหมายอีกอย่างหนึ่ง คำบางคำมีความหมายใกล้เคียงกัน แต่ใช้แทนกันไม่ได้

การพิจารณาความหมายของคำ แยกออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

2.1 ความหมายโดยตรง คือความหมายตามปกติของคำ เป็นความหมายตามพจนานุกรม ผู้พูด ผู้ฟัง ผู้เขียน ผู้อ่าน เข้าใจตรงกัน ตัวอย่างคือ

คืนนี้ดาวเต็มฟ้าเลย ดาว หมายถึง สิ่ง queen เป็นดวงมีแสงระยิบระยับในท้องฟ้าเวลามืด นอกจากดวงอาทิตย์และดวงจันทร์

ต้นไม้อูเป็นสีเขียวสดใส เขียว หมายถึง สี

นักเรียนสวมเสื้อสีขาวสะอาด สีขาว หมายถึง สี

2.2 ความหมายโดยนัย คือความหมายที่เปลี่ยนไปจากความหมายเดิม โดยใช้นัยแห่งความเดิมมาเปลี่ยนความหมาย บางทีก็เรียกว่า ความหมายเชิงอุปมา คือการนำคำที่ใช้สำหรับสิ่งหนึ่งตามปกติ ไปใช้กับอีกสิ่งหนึ่ง queen ว่าเป็นลักษณะคล้ายกันหรือเข้ากันได้ ตัวอย่างคือ

พอเธอเป็นดาว ก็ดูเหมือนจะลืมนิดๆไปหน่อยๆ แล้ว ดาว หมายถึง ผู้ที่มีชื่อเสียง
อีสานเขียวเป็นผลจากการพัฒนาของบุคคลหลายฝ่าย เขียว หมายถึงอุดมสมบูรณ์
ด้วยพืชผล

เราต้องช่วยกันรณรงค์ให้มีโรงเรียนสีขาวมาก ๆ สีขาว หมายถึงการปลอดยาเสพติด
ปลอดภัยจากยาเสพติด

2.3 ความหมายแฝง คำในภาษาไทยหลายคำที่มีความหมายโดยตรงอยู่แล้ว และมีความ
ความหมายที่แฝงเร้นอยู่ ทำให้เรามีคำใช้มาก และสามารถใช้น้อยแต่กินความหมายมาก ใช้คำ
ให้เห็นภาพได้ การใช้คำที่มีความหมายแฝง ต้องคำนึงถึงความถูกต้องและเหมาะสมด้วย ความหมาย
แฝงอาจแสดงอาการต่อไปนี้

การเคลื่อนที่ออกห่าง เช่น ผลัก ดัน รุน ใส คุณ
การเคลื่อนที่เข้ามาใกล้ เช่น ดึง นุด ลาก รั้ง เหนี่ยว
การเคลื่อนที่ขึ้นข้างบน เช่น พอง ฟู โป่ง อืด
การเคลื่อนที่ลงข้างล่าง เช่น ฟูบ แฝบ ยุบ ยวบ ฮวบ ตก ร่วง หยด หล่น
ย้อย ทรุด

การเคลื่อนที่อย่างรวดเร็ว เช่น ฉิว ปลิว ลิว

2.4 ความหมายตามบริบท คือความหมายที่ขึ้นอยู่กับข้อความในประโยค ถ้าข้อความ
เปลี่ยนไป ความหมายจะเปลี่ยนไป ตัวอย่างเช่น

น้องใส่เสื้อสีแดง (สีอย่างสีแดงหรือสีขาว)

แดงไปคูหนึ่งกับดำ (ชื่อคน)

ใครจะลืมน้ำแดงแกงร้อนได้ (บุญคุณ น้ำแดงแกงร้อนเป็นสำนวน)

เรื่องแดงออกมาแล้วว่าใครผิดใครถูก (ลักษณะที่ความลับที่ปกปิดไว้ปรากฏออกมา)

3. การใช้ถ้อยคำที่สุภาพ ภาษาที่ไม่สุภาพสื่อให้เห็นบุคลิกภาพของผู้พูดว่าไม่ดี ไม่น่านิยม
ไม่ว่าจะเป็นการพูดอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ตาม ผู้พูดควรหลีกเลี่ยงภาษาแบบนี้ ภาษา
ที่ไม่สุภาพ คือคำต่ำ คำหยาบ คำสแลงที่หยาบคาย คำตลาด คำพวน คำต่ำต่าง ๆ คำสบถสาบาน
 ฯลฯ เช่น คำว่า กู มึง อี ไอ้ นิบหาย เฮงชวย เหี้ย ห่วย เป็นต้น การใช้ภาษาที่สุภาพนี้รวมไปถึง
การไม่พูดเรื่องสัพคน การไม่พูดห้วน ๆ กระโชกโฮกฮาก การไม่ใช้คำพูดที่ข่ม ดูถูกเหยียดหยาม
และแสดงตัวว่าเหนือกว่าคนฟัง เพราะเป็นการพูดที่แสดงถึงนิสัยที่ไม่น่านิยมของผู้พูด แสดงพื้นฐาน
จิตใจที่ต่ำ ไม่น่าคบค้าสมาคม ขาดคุณธรรม และการอบรมบ่มนิสัย

การใช้ถ้อยคำที่สุภาพจะทำให้เกิดความเหมาะสมถูกต้องทางมารยาทและวัฒนธรรม
เกิดความรู้สึกที่ดีระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง

ตัวอย่างถ้อยคำที่ไม่ควรใช้

ไอ้คนที่มันไม่ได้เข้ามานั่งฟังผมพูดนะ มันเสียโอกาสไปจกเลย

แหม น่องหนู เดินซุ่มซำมจั่ง ระวังหน้อยซิจ๊ะ

ลูกสาวของคุณนะ หัวทึบจะตาย จะเรียนอะไร

ตายจริง ตัวโตจนป่านนี้แล้วยังกินนมอยู่อีก

ทำไมปล่อยเนื้อปล่อยตัวอย่างนี้ละ อ้วนจนน่าเกลียดแล้วนะ

ไอ้โฮ จ้อม ทำไมโทรมอย่างนี้ ไปทำอะไรมา

ผมแน่ใจว่าท่านไม่เคยรู้เรื่องนี้มาก่อน พูดแล้วเข้าใจไหมครับ

แม่เธอไม่เรียกสินสอดเลยเธอ กลัวลูกสาวขายไม่ออกละซิ

ลูกคุณกินนมอะไรคะนี่ ตัวเล็กจั่ง

ลูกเธอนะอยากจะเล่นกับลูกฉันจนตัวสั้น

สวัสดีค่ะ คุณปู้ย ทำไมหน้าซิดยงกะผีตายยังงั้นคะ

ตายละ คุณแม่เธอมีลูกตั้งห้าคนเขียวหรือ เรียงกันเป็นนิ้วมือเลยนะ

ฯลฯ

4. การใช้คำไวพจน์ ไวพจน์ คือคำที่เขียนต่างกันแต่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันมาก พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ตัวอย่างคำไวพจน์ไว้ว่า มนุษย์กับคน บ้านกับเรือน รอกับคอก ปากับดง เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า คำพ้องความ

คำไวพจน์มีประโยชน์สำหรับนักพูด และนักเขียนอย่างมาก โดยเฉพาะนักพูด เพื่อจะได้ไม่ต้องใช้คำซ้ำ ๆ ซาก ๆ จนผู้ฟังเกิดความเบื่อหน่าย ในภาษาไทยมีคำไวพจน์อยู่มากมาย ตัวอย่างเช่น

ดาว มี ดารา ดารก ดารกา ฯลฯ

พระจันทร์ มี เดือน นิสากร นิสานาด นิสาบดี นิสามณี นิสารัตน์ ศศธร ศศพิณท์ ศศลักษณ์ ศศิ ศสิน ศศี ศศิธร ฯลฯ

ม้า มี สินธพ อัสว อัสดร ฯลฯ

บัว มี บงกช สโรช ปทุม กมล กระทบล โกมล ตาราไต ฯลฯ

การใช้คำไวพจน์ เป็นความรู้ความสามารถของผู้ใช้คำ ซึ่งเมื่อผู้ฟังได้ยินได้ฟังแล้ว จะเกิดความชื่นชม เพราะวิสัยของคนย่อมไม่ชอบความซ้ำซาก แต่จะชอบได้ยินคำแปลกใหม่ที่ ไม่ใช่คำศัพท์ยาก

5. การใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม การใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมก็คือ ใช้ให้เหมาะสมกับบุคคล กาลเทศะ หรือโอกาส และสถานการณ์แวดล้อม คำในภาษาไทย มีจำนวนมากมาย แต่ผู้ใช้คำควร จะมีความรู้และรู้จักเลือกใช้คำได้ตามความเหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการสื่อสาร เพราะคำ ทุกคำไม่ใช่จะใช้ได้เหมาะสมในทุกสถานการณ์ ความหมายของคำบางคำอาจจะเปลี่ยนไปได้ หากสถานการณ์ในการใช้คำเปลี่ยนแปลงไป

การใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม แยกตามวิธีใช้ดังนี้

5.1 การใช้ถ้อยคำให้ถูกต้องเหมาะสมกับบุคคล เรื่องสำคัญที่ต้องคำนึงถึงเรื่องหนึ่งคือ ฐานะ หรือสถานภาพของบุคคล ในการพูดมีคำสรรพนามที่เป็นคำแทนตัวผู้พูด ผู้พูดเป็นใคร เพศ หญิงหรือเพศชาย ผู้ฟังเป็นใคร ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังเป็นอย่างไร สถานการณ์ในการ พูดเป็นทางการ หรือไม่เป็นทางการ เป็นต้น คำสรรพนาม เป็นคำแสดงระดับชั้นของบุคคลที่พูด บุคคลที่ฟัง และบุคคลที่ถูกพูดถึง มีคำใช้ต่างกันดังนี้

บุรุษที่ 1 ฉัน ผม กระผม หนู กู ข้า เรา ข้าพเจ้า อ้าว กระหม่อม เกล้ากระหม่อม ข้าพระพุทธเจ้า ดิฉัน อีฉัน อีนัน หม่อมฉัน ข้าน้อย (อีสาน) ข้าเจ้า (พายัพ) เขา (เค้า) คำที่บอก อาชีพ เช่น ครู อาจารย์ หมอ ผู้ใหญ่ ผู้กอง คำที่บอกความเป็นเครือญาติ เช่น พ่อ แม่ พี่ น้ำ ลุง ป้า คำที่พระภิกษุใช้คืออาตมา อาตมาภาพ คำที่เป็นชื่อเล่น หรือชื่อจริง ใช้แทนตัวผู้พูด เช่น อ้อย อู๋ น้อย เตือน น้ำหวาน นิชา เป็นต้น

บุรุษที่ 2 คุณ เธอ หล่อน ท่าน แก เอ็ง มึง เจ้า ลื้อ ตัว ตัวเอง ได้เท่า ฝ่าพระ บาท ฝ่าบาท คำที่บอกอาชีพ เช่น ครู อาจารย์ หมอ ผู้กอง สารวัตร ผู้ใหญ่ กำนัน คำที่บอก ความเป็นเครือญาติ เช่น พ่อ แม่ พี่ น้อง น้ำ ป้า ลุง ชื่อเล่นหรือชื่อจริงที่ใช้แทนตัวผู้ฟัง คำที่ แสดงบรรดาศักดิ์ เช่น คุณหญิง ท่านผู้หญิง คำที่แสดงการยกย่อง เช่น คุณนาย เถ้าแก่ เป็นต้น

บุรุษที่ 3 เขา มัน แก ท่าน ตะแก คำที่บอกอาชีพ คำที่บอกความเป็นเครือญาติ ชื่อเล่น ชื่อจริง คำที่แสดงบรรดาศักดิ์ คำที่แสดงการยกย่อง

คำที่ใช้กับบุคคล ยังมีคำเฉพาะ บางคำใช้กับผู้ชาย บางคำใช้กับผู้หญิง ดังที่ได้ กล่าวมาแล้ว

5.2 การใช้ถ้อยคำให้เหมาะสมกับกาลเทศะ การใช้คำในการพูด นอกจากจะต้องคำนึงถึงฐานะของบุคคลที่สื่อสารกันแล้ว ยังต้องคำนึงถึงโอกาสด้วย ภาษาไทยมีลักษณะแตกต่างกันเป็นระดับ ถ้าผู้พูดใช้ภาษาที่เป็นระเบียบแบบแผน ใช้คำถูกต้อง การใช้ถ้อยคำไม่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังเลย ภาษาที่ใช้ก็มีลักษณะเป็นทางการมาก แต่ถ้าผู้พูดไม่เคร่งครัดต่อระเบียบแบบแผน ใช้คำที่แสดงความรู้สึกส่วนตัว หรือแสดงความสัมพันธ์กับผู้ฟังบ้างภาษาก็มีลักษณะเป็นทางการน้อยลง โอกาสการใช้คำที่เป็นทางการกับไม่เป็นทางการ มีตัวอย่างเช่น ภาพยนตร์-หนัง ใบอนุญาตขับรถยนต์-ใบขับขี่ รถประจำทาง-รถเมล์ เป็นต้น

5.3 การใช้ถ้อยคำให้เหมาะสมกับสถานการณ์ สถานการณ์ในการพูดจะเกี่ยวข้องกับบุคคลและกาลเทศะด้วย ผู้พูดต้องระวังในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม เพศ วัย วุฒิ ของผู้พูดกับผู้ฟัง สิ่งเหล่านี้จะเป็นเครื่องช่วยกำหนดการใช้ถ้อยคำ ตัวอย่างสถานการณ์การพบปะกันโดยบังเอิญ ผู้พูดพูดกับบุคคลดังต่อไปนี้

- ผู้ใหญ่ฐานะสูงกว่า - ผม (กระผม ดิฉัน) ไม่ได้พบท่านตั้งนานแล้วนะครับ (คะ)
- คนฐานะเท่ากัน - ผม (ดิฉัน ฉัน) ไม่ได้พบคุณตั้งนานแล้วนะครับ (คะ)
- คนฐานะต่ำกว่า - ผม (ฉัน เรา) ไม่ได้พบเธอ (ตัว) ตั้งนานแล้วนะ

ฯลฯ

6. การใช้ถ้อยคำที่ทำให้เกิดภาพพจน์ ถ้อยคำที่ก่อให้เกิดภาพพจน์ (Figure of Speech) จะชักนำให้เกิดความรู้สึกนึกคิด จินตนาการ สื่อความหมายให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่าย และมองเห็นภาพเด่นชัดขึ้น

การใช้ถ้อยคำที่ทำให้เกิดภาพพจน์ คือการใช้คำที่มีสำเนียงรุกเร้า มีจังหวะจะโคน และใช้คำให้มีน้ำหนัก มีการเปรียบเทียบ เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสนใจ ตัวอย่างคือ

การพูดที่หนักแน่น หรือใช้คำที่มีเสียงพยัญชนะเดียวกัน หรือใช้คำซ้ำ คำซ้อน

เราจะไม่ยอมและไม่ยอมให้ประเทศไทยถูกรุกรานอย่างเด็ดขาด

เมื่อปรับปรุงแล้วก็ต้องเปลี่ยนแปลงชีวิต

ก่อนจะทาบทาม ก็ต้องดูท่าที่เสียก่อนนะ

ทุกวันนี้คนจนยังอดอยากปากแห้งอยู่

การเน้นเสียง เน้นคำ และใช้คำที่ทำให้เห็นภาพประกอบการพูด ทำให้ผู้ฟังสนใจไม่น่าเบื่อ ตัวอย่างเช่น

คำคำ เบ้าเบา ช่วยสวย งามงาม ฮ่อมหอม รวยรวย ฯลฯ

ชาวฝั่ง คำทะมึน หวานเจี๊ยบ ตรงไหน สั้นๆ ผอมมกโก้ ฯลฯ

การเปรียบเทียบ ตัวอย่างเช่น

ดูเหมือนเสือ

ร้อนเหมือนไฟ

ใจกว้างเป็นแม่น้ำ

สวยราวกับนางฟ้า

ฯลฯ

7. การใช้สำนวนโวหาร สุภาษิต คำพังเพย และคำคม คำเหล่านี้ ถ้าผู้พูดนำมาใช้ประกอบการพูดในที่ที่เหมาะสม จะทำให้การพูดคมคาย ประทับใจผู้ฟัง ผู้ฟังจดจำได้ง่าย อย่างไรก็ตาม การใช้คำเหล่านี้ต้องมีหลักเกณฑ์ ไม่ใช่จะนำไปใช้ได้อย่างพร่ำเพรื่อ ผู้พูดจะต้องพิจารณาว่า สำนวน สุภาษิต คำพังเพย และคำคมใดที่ควรจะนำมาใช้ โดยมีหลักเกณฑ์ทั่วไปว่า ใช้ให้ตรงกับเรื่อง ไม่ขัดกับเนื้อความที่พูด ใช้ให้เหมาะกับระดับบุคคล และเชื่อมโยงกับเรื่องที่พูด ไม่ยกมากล่าวลอยๆ

สุภาษิต หรือคำพังเพยบางคำ บางบท เป็นเรื่องที่ต้องตีความ หากผู้พูดวิเคราะห์ผู้ฟังว่าระดับการศึกษาไม่สูงพอที่จะเข้าใจ ก็ไม่ควรใช้ เพราะจะทำให้ผู้ฟังเข้าใจไม่ชัดเจน สุภาษิตหรือคำพังเพยบางบทก็ไม่เหมาะกับยุคสมัย จึงควรระมัดระวังในการหยิบยกมากล่าว ถ้าไม่เหมาะกับเรื่องที่พูดก็ไม่ควรนำมาใช้ เพราะไม่มีประโยชน์แต่อย่างใด ตัวอย่างการใช้สุภาษิต คำพังเพย และคำคมมีดังนี้

ในยุคข้าวยากหมากแพงอย่างทุกวันนี้ พวกเราควรร่วมมือร่วมใจกันช่วยแก้ไข เพื่อให้คนไทยมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับทุกคน เหมือนอย่างที่ท่านสุนทรภู่กล่าวไว้ว่า “รู้สิ่งไรไม่รู้รู้วิชา รู้รักษาตัวรอดเป็นยอดดี”

ถ้อยคำที่ไม่ควรใช้ในการพูด

คำที่ไม่ควรใช้ในการพูด นอกจากคำต่ำ คำหยาบ คำพวนที่หยาบคายแล้ว ก็มีคำที่ใช้กันอยู่ในวงแคบ หรือคำเฉพาะกลุ่ม นอกจากนี้ก็มีคำยาก ซึ่งหากจำเป็นต้องใช้ก็ต้องอธิบายให้ผู้ฟังเข้าใจ มีคำต่อไปนี้

1. **คำสแลง** คำสแลงเป็นคำพูดเฉพาะกลุ่ม หมายถึงถ้อยคำหรือสำนวนที่เข้าใจกันเฉพาะกลุ่มหรือชั่วระยะเวลาหนึ่ง ไม่ใช่ภาษาที่ยอมรับกันว่าถูกต้องตามหลักภาษา คำสแลงจะนิยมใช้กันอยู่ในช่วงเวลาหนึ่ง คำไหนไม่เป็นที่นิยมก็เลือนหายไป คำไหนได้รับความนิยมก็อยู่ได้นาน

2. **คำเฉพาะอาชีพ หรือคำเฉพาะกลุ่ม** เป็นคำที่บุคคลในกลุ่มเดียวกันหรืออาชีพเดียวกันคิดขึ้นมาใช้ เช่น ดิดโป้ เป็นคำพูดของนักศึกษามหาวิทยาลัย หมายถึงถูกภาคทัณฑ์เรื่องการเรียนรู้ คำที่ใช้ในอาชีพหนังสือพิมพ์ เช่น เลย์เอาต์ อาร์ตเวิร์ก ตรวจหน้าแทน เป็นต้น

3. **ศัพท์บัญญัติ** เป็นคำที่สร้างขึ้นใช้ในภาษาไทยเนื่องจากการติดต่อกับต่างประเทศ ความเจริญด้านการศึกษาทำให้เรามีความต้องการการใช้คำเพิ่มขึ้น จึงต้องบัญญัติศัพท์ขึ้นมาใช้ให้เพียงพอต่อการสื่อสาร โดยมากเป็นศัพท์ทางวิชาการที่คนทั่วไปไม่รู้ ไม่เข้าใจ นอกจากผู้ที่มีความรู้ในสาขาวิชานั้น การบัญญัติศัพท์ทำได้โดยการนำคำภาษาต่างประเทศมาใช้ทับศัพท์ เช่น เทคโนโลยี (Technology) หรือนำคำไทยมาประสมกันเป็นคำใหม่ หรือคำบาลีสันสกฤตมาประสมกันเป็นคำใหม่ มีความหมายครอบคลุมภาษาต่างประเทศมาใช้ เช่น ไฟฟ้า (Electric) มโนภาพ (Concept) เป็นต้น

4. **ภาษาถิ่น** เป็นภาษาที่ใช้กันเฉพาะในท้องถิ่น ในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และมีภาษาของชนกลุ่มน้อย คำเหล่านี้หากนำมาใช้ในการพูด อาจทำให้ผู้ฟังไม่เข้าใจหรือเข้าใจผิดไป

5. **คำภาษาต่างประเทศ** คำที่มาจากภาษาต่างประเทศมีทั้งภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น คำที่มาจากภาษาอังกฤษและภาษาจีนมีจำนวนมาก ถ้าเป็นคำที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ก็จะปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน เช่น ภาษาอังกฤษ มี เกม (game) คริสต์มาส (Christmas) โจ๊ก (joke) ดีเปรสชัน (depression) ไอศกรีม (ice-cream) ฯลฯ ภาษาจีนมี กวยจั๊บ ก้วยเตี่ยว ฮวงซุ้ย ฯลฯ

ข้อควรปฏิบัติในการใช้ภาษาพูด

การใช้ภาษาพูดที่ดีและสื่อสารได้ผล ในขณะที่พูด ผู้พูดควรปฏิบัติตามข้อแนะนำต่อไปนี้

1. **รู้จักเว้นจังหวะในการพูด** การพูดติดต่อกันไปเรื่อย ๆ ไม่ใช่ศิลปะการพูดที่ดี เวลาพูดจะต้องมีการเว้นวรรค และเว้นวรรคตรงข้อความที่ควรจะหยุด การเว้นวรรค หรือเว้นจังหวะ เป็นลีลาของการพูดให้ถูกจังหวะ เพื่อไม่ให้การพูดสะดุด หรือตะกุกตะกัก การเว้นจังหวะโดยทั่วไปคือการหยุดพูดเมื่อพูดจบหัวข้อหนึ่ง ๆ ก่อนที่จะพูดหัวข้อใหม่ต่อไป นอกจากนี้ก็ให้หยุดท้าย

คำถาม หยุดท้ายกลุ่มคำ หยุดก่อนที่จะกล่าวคำหรือเรื่องสำคัญ หยุดเมื่อถึงคำสันธาน ทั้งนี้ผู้พูดควรฝึกหัดเวลาที่ซ้อมพูด แต่การหยุดนั้นไม่ควรหยุดนานเกินไป ให้ใช้เวลาประมาณ 1-2 วินาที

2. **จัดคำพูดที่ไม่จำเป็น** คำพูดที่ไม่จำเป็นคือคำพูดที่ไร้สาระ ซ้ำซาก วกไปวนมา เช่น คำว่า เอ้อ อ้า อืมม์ คำลงท้ายว่า นะครับ นะคะ แพบทุกประโยค คำพูดเหล่านี้จะทำให้ผู้ฟังเบื่อ และขาดความเลื่อมใสศรัทธาในตัวผู้พูด

3. **การพูดคำที่ใช้ในภาษาเขียน** คำในภาษาเขียนที่เป็นคำย่อ เวลาพูดต้องพูดให้ครบและถูกต้อง เช่น

ม.จ. พูดว่า หม่อมเจ้า ไม่ใช่ มจจ

รศ. พูดว่า รองศาสตราจารย์ ไม่ใช่ รศอ

พ.ศ. 2500 พูดว่า พุทธศักราชสองพันห้าร้อย ไม่ใช่ พศสองห้าศูนย์ศูนย์

น.พ. เดชา พูดว่า นายแพทย์เดชา ไม่ใช่ หมอเดชา

พ.ต.ท. ทักษิณ พูดว่า พันตำรวจโททักษิณ ไม่ใช่ พตอทอทักษิณ

ฯลฯ

คำที่มักใช้ผิดความหมายหรือใช้สลับกัน

คำในภาษาไทยหลายคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน หรือเสียงใกล้เคียงกัน บางคำก็ใช้แทนกันได้ บางคำก็ใช้แทนกันไม่ได้ มีตัวอย่างดังนี้

กบ เต็มมาก เต็มแน่น เช่น ข้าวกบหม้อ มะพร้าวมีลูกกบคอก

กลบ กิริยาที่เอาสิ่งที่เป็นผงโรยทับข้างบนเพื่อปิดบัง เอาดินหรือสิ่งอื่น ๆ ใส่งไปในที่ที่เป็นหลุมเป็นบ่อหรือแอ่ง เพื่อให้เต็มหรือไม่เห็นร่องรอย โดยปริยายหมายความว่า ปิดบัง

กระฉับกระเฉง คล่องแคล่ว กระปรี้กระเปร่า ตรงข้ามกับเงื่องหงอย เฉื่อยชา

กระชุ่มกระชวย มีผิวพรรณสดใสหรือมีอาการกระปรี้กระเปร่า

กระปรี้กระเปร่า คล่องแคล่วว่องไว เพราะมีกำลังวังชา กระฉับกระเฉงไม่เนิบนาบ

กระตือรือร้น รีบร้อน เร่งรีบ ขมิขมั้น มีใจฝักใฝ่เร่งร้อน

กุฏิกุจอ ช่วยจัดช่วยทำอย่างเอาจริงเอาจัง

แก้เผ็ด	ทำตอบแก้ผู้ที่เคยทำความเจ็บปวดให้แก่ตัวไว้เพื่อให้สาสมกัน
แก้ล่า	ใช้ชั้นเชิงตอบโต้ให้เท่าเทียมกันหรือหนักมือขึ้น
ไถ่เก๋เลีย	พุดจาให้ปรองคองกัน พุดจาให้ตกลงกัน
เกลี้ยกล่อม	ชักชวนจงใจให้ร่วมพวก พุดจงใจให้คล้อยตามหรือปฏิบัติตาม

กะปริดกะปรอย อาการออกหรือไหลออกน้อย ๆ หยุดบ้างออกบ้าง อาการที่ฝนตกน้อย ๆ ตก ๆ หยุด ๆ โดยปริยายหมายถึงอาการที่ทำ ๆ หยุด ๆ ไม่เป็นล่ำเป็นสัน

กะปริบกะปรอย ออกมาทีละเล็กทีละน้อย

ขัด ให้คิดขวางไว้ไม่ให้หลุดออก เช่น ขัดกระดุม ไม่ทำตาม ฝ่าฝืน ขืนไว้ เช่น ขัดคำสั่ง แย้งกัน ไม่ลงรอยกัน

ขัดขวาง ทำให้ไม่สะดวก ทำให้ติดขัด

ขัดขืน ไม่ประพฤติตาม ไม่ทำตาม

ขัดคอ พุดแย้งขวางเข้ามา พุดแทรก ไม่ให้ทำได้โดยสะดวก

ขัดจังหวะ แทรกเข้ามาในขณะที่คนอื่นกำลังทำอะไรอยู่

ขัดบท แทรกเข้ามาเมื่อเขาพุดยังไม่จบ ขัดคอ ขัดจังหวะ

ขมิขม้น รีบเร่งในทันทีทันใด

ขะมักเขม้น ตั้งใจทำอย่างรีบเร่งเพื่อให้แล้วเสร็จไป ก้มหน้าก้มตาทำ

คิดค้น ตรีตรองเพื่อหาความจริง

คิดอ่าน ตรีตรองหาทางแก้ไข

คับคั่ง มากจนต้องเบียดเสียดขัดเยียดกัน

หนาแน่น คับคั่ง แออัด

แน่นหนา มั่นคง เช่น ใต้วุฒญแจแน่นหนาแข็งแรง ประคองหน้าตางแน่นหนา

จนตรอก ไม่มีทางไป หมดทางไป ไม่มีทางหนี

จนแต่้ม ไม่มีทางเดิน หมดทางสู้

จนมุม ไม่มีทางหนี หมดทางสู้

จนใจ	หมดทางที่จะได้อย่างคิด
จุกจิก	รบกวน จู้จี้ เล็ก ๆ น้อย ๆ คละกัน กระจุกกระจิกก็ว่า
จุกจิบ	การกินน้อย ๆ ไม่เป็นมือเป็นคราว กินพริ้วเพื่อที่ละเล็กทีละน้อย กระจุกกระจิบก็ใช้
ชดเชย	ใช้แทนที่เสียไป เพิ่มเติมให้คุ้ม
ชดใช้	ใช้แทนที่เสียไป ใช้หนี้ที่ทศรองจ่าย ใช้ทดแทนค่าเสียหาย
ทดแทน	ตอบแทน ชดใช้
ซาบซึ้ง	อาการที่รู้สึกจับใจอย่างลึกซึ้ง อาการที่รู้สึกปีติปลาบปลื้ม
ทราบซึ้ง	รู้หรือเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ไม่สงสัยอะไรอีกแล้ว
ตายใจ	หลงเชื่ออย่างไม่สงสัย
นอนใจ	มันใจ วางใจ ไม่รีบร้อน
วางใจ	นอนใจ เชื่อใจ
ไว้ใจ	เชื่อใจ วางใจ เชื่อถือ มอบความเชื่อถือให้
ไต่ถาม	สอบถาม
ไต่สวน	สอบสวน
ทัศนคติ	แนวความคิดเห็น
เจตคติ	ท่าทีหรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (อ. attitude)
นอกกริตนอกรอย	ไม่ประพฤติตามจารีตประเพณี
นอกลู่หนทาง	ไม่ประพฤติตามแนวทางที่พ่อแม่ครูอาจารย์ได้เคยดำเนินมา
เปิดโปง	เปิดเผยความลับที่เขาปิดไว้ เปิดเผยความจริง
เปิดเผย	ขยายเรื่องราวให้ทราบ ไม่มีความลับลมคมใน
ผัด	ย้ายไปย้ายมา ขอลื่อนเวลาไป เช่น ผัดวันประกันพรุ่ง (ขอลื่อนเวลา ออกไปครั้งแล้วครั้งเล่า) ผัดผ่อน (ผัดพอให้ทุเลาหรือเลื่อนเวลาไป)

	ผัดเพี้ยน (ขอเลื่อนเวลาให้ผัดไป)
ผลัด	เปลี่ยนแทนที่กัน เปลี่ยนเสื้อผ้า ผลัดเปลี่ยน
ผุด	โผล่ขึ้น ทะลิ่งขึ้น สูงเด่นขึ้น
ผลุด	หลุดเข้าหรือหลุดออกโดยเร็ว มุดเข้าหรือมุดออกโดยเร็ว
ผลุบ	อาการที่ต่ำลง มุดลง หรือลับหายเข้าไปทันที
ผลอ	หลงลืมไปชั่วขณะ ผลอโผล่ หลง ๆ ลืม ๆ
ผลอเรือ	ขาดความเอาใจใส่ในสิ่งที่ต้องทำ
เผยแผ่	ทำให้ขยายออกไป ขยายออกไป
เผยแพร่	โฆษณาให้แพร่หลาย
พฤติกรรม	การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิดและความรู้สึก เพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้า
พฤติกรรม	เหตุการณ์ที่เป็นไป การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ
ภาพพจน์	คำพูดที่เป็นสำนวนโวหารทำให้นักเห็นเป็นภาพ
ภาพลักษณ์	ภาพที่เกิดจากความนึกคิดหรือที่คิดว่าควรจะเป็นเช่นนั้น จินตภาพ ก็ว่า (อ. image)
ยืดยาว	ยาวมาก ใช้ประกอบถ้อยคำ ข้อความหรือเรื่องราวต่าง ๆ
ยืดยาด	ชักช้า นานเวลา
ยืดยื้อ	ยาวนาน ไม่ใคร่จะจบสิ้น
โลกาภิวัตน์	การแพร่กระจายไปทั่วโลก การที่ประชาคมโลกไม่ว่าจะอยู่ ณ จุดใดสามารถรับรู้ สัมพันธ์ หรือรับผลกระทบจากสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วกว้างขวาง ซึ่งเนื่องมาจากการพัฒนาระบบสารสนเทศเป็นต้น (อ. globalization)
โลกานุวัตร	ความประพฤติตามโลก
แวว	มีลักษณะเป็นผู้ช่างสังเกตเห็นสิ่งใดได้ไวอย่างคนมีตาแหลม มีลักษณะสื่อให้เห็นว่า จะเป็นคนชนิดไร

วีแวว	เค้าเงื่อนที่ตามมา ร่องรอย
สอบปากคำ	ซักถามเพื่อให้บุคคลให้การโดยพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ เช่น สอบปากคำพยาน สอบปากคำผู้ต้องหา
สอบสวน	รวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินการอย่างอื่น ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริง หรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ ใต้ถามไล่เลียงหาข้อเท็จจริง
สอบถาม	ใต้ถาม ขอรบายข้อสงสัยแคลงใจ
สืบสวน	แสวงหาข้อเท็จจริงซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ หรือรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด
สืบสาวราวเรื่อง	ค้นคว้าให้ได้เรื่อง
สืบเสาะ	ค้นหา แสวงหา

แบบฝึกหัดการออกเสียง

ลองหัดอ่านบทกลอนและบทความต่อไปนี้ โดยพยายามอ่านซ้ำๆ ออกเสียงให้ชัดเจน ระวังตัวสะกด และรักษาจังหวะการหยุดช่วงหายใจเวลาอ่าน จะช่วยให้การพูดของเรามีประสิทธิภาพมากขึ้น

บทกลอนและบทลัทธิ

ร้อยสิ่งสมบัติพิสดาน	ค่าล้ำคนรับจับจ่าย
ทุกวันทุกวันจนบั้นปลาย	อาจคลายค่าของทองเงิน
แต่สรรพ์ปัญญาอย่างยิ่ง	จักวิ่งว่องไวไม่ขัดเงิน
ยิ่งใช้ยิ่งชำนานาญจำเริญ	ยิ่งเกินเกินทวีตรีคุณ
	“พ. พันธวงศ์”
โคจรชะโลมบ โลกหลง	ยังให้เวียนวงสงสาร
สิ้นสุขทุกข์ท้อ โรมรัน	ชีวันอภัพอัปจน
หากแมน่มาด้วยปัญญา	จะพาล่วงลุดูกุศล

เหมือนแก้วกระจ่างสว่างกลม

สังคมสงครามความรัก
แน่แท้แก้ไขไม่เป็น
ทุกคนพันทุกข์โดยแท้
ละโลกโกรธหลงนานา

ดาดดลชีวาตม์ปราศทุกข์

“ศรีอักษร”

จมปลักกองทุกข์ขุกเจ็บ
ชื่อว่าไม่เห็นปัญญา
ถ้ารู้จักแก้ปัญหา
ย่อมพาสหวังยั่งยืน

“สายแก้ว 2”

สักว่าข้าวสังคมชมชื่นกัน

ว่าคนนั้นคนนี้อยู่ที่ไหน

กินข้าวปลาอาหาร ณ ร้านใด

หรือท่องไปต่างประเทศสุดตา

บ้างตัดเค็กฉลองกันในวันเกิด

บ้างฉายเฉลิมเสียงรุ่มร่ามนักหนา

ภาพสังคมฉายย้อนสะท้อนมา

คนยังบ้าความหรรษาอยู่เอย

“ป. คิฐกมล”

บทความเรื่องกำเนิดยุงน้อย

ฉันเป็นลูกน้ำที่อาศัยอยู่ในหนองน้ำนิ่งแห่งหนึ่ง หลังจากฉันอยู่ในไข่ 4 วัน ไข่นั้นจึงฟัก ออกเป็นลูกน้ำคือตัวฉัน ฉันอาศัยอยู่ในน้ำท่ามกลางพืช ๆ ของฉัน ถึงแม้พวกเราจะอยู่ในน้ำ แต่เรา ก็ต้องการอากาศสำหรับหายใจ ลูกน้ำอย่างพวกเราจึงชอบที่จะลอยอยู่บนผิวน้ำ หายใจโดยผ่านทาง หางเล็กๆ ของเรา เราต้องห้อยหัวลง เพื่อให้ส่วนหางชูขึ้นใช้หายใจ อาหารของเราคือ พืชหรือ สัตว์เล็ก ๆ ที่อยู่ในน้ำ ฉันแลไปรอบ ๆ เห็นพวกพี่ ๆ ของฉันกำลังขยับตัวหนีกันอลหม่าน หนี อะไร หนี...ปลา...ปลา...ฉันก็ต้องรีบไปละ ขอหลบใกล้ ๆ ผักนี้แหละนะคงปลอดภัย เจ้าปลาพวกนี้มันช่างร้ายเหลือ มากันเป็นโขงทีเดียว กินพวกเราเสียเกือบหมด พี่ ๆ ของฉันเข้าไป ในท้องมันตั้งหลายตัวแล้ว คูชิ มันเข้ามาใกล้ฉันแล้ว อ้อ...หนีดีกว่า ดินะที่มีฝักรกรุงรัง พอที่จะหลบพวกมันได้ อ้อ... พวกมันว่ายน้ำไปที่อื่นกันแล้ว เลยเหลือพวกเราอยู่เพียงไม่กี่ตัว เท่านั้น “หนีเร็วหน่อย มีเด็กคนนึงมาซ่อนลูกน้ำแถวนี้ ระวังเขาจะซ่อนเราไปด้วย” พี่ตัวเดิมเตือน

อีก ฉันจึงต้องรีบหนีตามพวกพี่ ๆ ไปด้วย คราวนี้พวกเราที่เหลืออยู่ร่อยหรอเต็มที โชคดีที่ไม่ได้ซ่อนเอาตัวฉันไปด้วย ฉันสงสารพวกพี่ ๆ ที่ถูกปลากินและถูกเด็กซ่อนขึ้นไปเหลือเกิน แต่ฉันก็ไม่รู้ว่าจะช่วยอย่างไรได้

หนึ่งสัปดาห์กว่า ๆ ผ่านไป ฉันและพี่ ๆ ที่เป็นลูกน้ำธรรมดา ๆ ก็ลอกคราบอีกครั้ง หลังจากทีลอกคราบมาแล้ว 3 ครั้ง คราวนี้เราได้กลายเป็นลูกน้ำหัวโตสักที ตอนเป็นลูกน้ำหัวโตนี้ ฉันรู้สึกตัวฉันกระฉับกระเฉงขึ้น เคลื่อนไหวได้รวดเร็วขึ้นมาก และฉันไม่รู้สึกรอยอยากกินอาหารเลย สามวันต่อมา ลูกน้ำหัวโตอย่างฉันก็พร้อมที่จะกลายเป็นยุงแล้ว ลอกคราบคราวนี้เป็นครั้งสุดท้ายแล้วสินะ จากนั้นฉันก็จะกลายเป็นยุงเป็นร่างที่ถาวรเสียที อะฮ้า...ฉันเป็นยุงแล้วสินะที่นี้ฉันมีปากแหลม มีขา 6 ขา และมีปีกด้วย โอ้โฮ...มีปีก คราวนี้ฉันจะได้บินไปในอากาศเหมือนพวกพี่ ๆ ซึ่งบินทิ้งฉันไปหมดแล้ว ในขณะที่ โอ้...คงสนุกพิลึกละที่นี้ ฉันเกาะอยู่บนผิวน้ำสักครู่ ปีกของฉันแห้งดีละ ฉันพร้อมที่จะบินแล้ว เอ๊...ฉันไหวปีกพาตัวขึ้นจากน้ำในที่สุด แล้วก็บินไปและบินไป ชีวิตข้างหน้าจะเป็นอย่างไร ยุงน้อยอย่างฉันยังไม่รู้เลย

“ขวัญจิตต์”

แบบทดสอบ

จงเลือกตอบข้อที่ท่านเห็นว่าถูกต้องที่สุด

- ข้อใดใช้ภาษาได้เหมาะสมกับสถานการณ์การแข่งขันชกมวย
 - นักมวยมุมแดงสาธิตแข้งใส่คู่ต่อสู้ไปจูบพื้นไม่ยอมลุก
 - นักมวยฝ่ายแดงกระหน่ำแข้งถูกฝ่ายน้ำเงินลงนอนนับสิบ
 - ฝ่ายแดงหวดแข้งถล่มคู่ชกจนงอซีกห้องหมดทางสู้
- ข้อใดเหมาะที่จะใช้เป็นการพูดคุยกับบุคคลที่คุ้นเคยกันเป็นพิเศษ
 - วันนี้อ้าวชวย รถถูกเสกกัน บั่นท้ายเสียโฉมหมดเลย
 - ผมโชคร้ายจริง ๆ วันนี้ถูกรถชนท้าย ตัวถึงยุบเป็นแถบ
 - วันนี้ผมรับเคราะห์ รถยนต์ถูกชน ตัวถึงช่วงท้ายยุบมาก
 - วันนี้ผมโชคไม่ดี รถยนต์ส่วนตัวถูกชนด้านหลัง จนกระโปรงหลังยุบเสียหายมาก
- จากข้อ 2 ตัวเลือกข้อใดเหมาะกับการพูดคุยกับบุคคลที่คุ้นเคยกันน้อยที่สุด
 - ข้อ 1
 - ข้อ 2
 - ข้อ 3
 - ข้อ 4

4. ภาษาในข้อใดเหมาะแก่การพูดคุยอย่างเป็นกันเองสำหรับประชาชนทั่วไป
- 1) ในหลวงทรงเยี่ยมชาวสกลฯ
 - 2) พระเจ้าอยู่หัวเสด็จเยี่ยมเยียนชาวสกลนคร
 - 3) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จเยี่ยมเยียนชาวจังหวัดสกลนคร
 - 4) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จเยี่ยมเยียนพสกนิกรที่จังหวัดสกลนคร
5. จากข้อ 4 ตัวเลือกข้อใดเหมาะที่จะใช้เป็นภาษาในการรายงานข่าวอย่างเป็นทางการ
- 1) ข้อ 1 2) ข้อ 2 3) ข้อ 3 4) ข้อ 4
6. จากข้อ 4 ตัวเลือกข้อใดเหมาะที่จะใช้เป็นภาษาถึงแบบแผน
- 1) ข้อ 1 กับ 2 2) ข้อ 2 กับ 3 3) ข้อ 3 กับ 4 4) ข้อ 4 กับ 1
7. ข้อใดเป็นภาษาพูดทุกคำ
- 1) ประกาศ แกล้ง เปิดเผย ชี้แจง 2) ไขข่าว กุเรื่อง ตีแผ่ ตีปี่บ
 - 3) รายงาน ชี้แจง ไขข่าว แฉเรื่อง 4) ประกาศ ไขข่าว ตีแผ่ เปิดเผย
8. จากข้อ 7 ตัวเลือกในข้อใดเป็นภาษาเขียนทุกคำ
- 1) ข้อ 1 2) ข้อ 2 3) ข้อ 3 4) ข้อ 4
9. จากข้อ 7 ตัวเลือกในข้อใดมีทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนปนกัน
- 1) ข้อ 1 กับ 2 2) ข้อ 2 กับ 3 3) ข้อ 3 กับ 4 4) ข้อ 4 กับ 1
10. ข้อใดใช้ภาษาระดับราชการ
- 1) แดงโทรศัพท์คุยกับคำทุกเช้า
 - 2) ดร.วิทิตกำลังบรรยายเรื่องยาเสพติดในหอประชุม
 - 3) สันทัดไปงานแต่งงานเพื่อนของเขา
 - 4) ผู้อำนวยการกองคิดไม่ตกว่าจะทำอย่างไรกับลูกน้อง

เฉลย

1. (4)	2. (1)	3. (4)	4. (1)	5. (4)
6. (2)	7. (2)	8. (1)	9. (3)	10. (2)